

United States Holocaust Memorial Museum
Oral History Interview
Ukrainian Witnesses Documentation
Project

Numele și prenumele interviuatului: Ana Mihaluş

Data naşterii: 1927

Locul naşterii: Mahala, Ucraina

Rola interviului: RG-50.575.0122.01.01

Data interviului: 27 iunie 2011

Ana Mihaluş este născută în anul **1927**, în satul **Mahala** și a fost interviuată cu privire la acțiunile împotriva evreilor care au avut loc în Boian, localitatea unde s-a mutat cu părinții pe când avea 11 ani.

Ea relatează că într-o noapte sătenii au început să caute evreii din case pentru a-i strânge și ucide. La mătușa ei locuia în chirie un evreu, **Ghenigher**, cu soția și copila. Ei au fost ascunși inițial, dar ulterior s-au predat. Ea spune însă că această familie a scăpat de la împușcat, deoarece **șeful de post Enășescu** a ordonat să se oprească. Ulterior spune că au fost duși la **Bug**, dar și de acolo s-au întors.

Ana Mihaluş spune că a văzut cum au fost uciși evreii din sat de către civili. Ea cunoaște din datele oficiale cifra de **85 de evrei**.

00:00:00 - 22:24:01

Question: Bună ziua.

Answer: Bună ziua.

Q: Spuneți-mi, vă rog, numele de familie și prenumele.

A: **Mihaluş Ana** Mihailovna.

Q: Din ce an sunteți născută ?

A: Din [19]27.

Q: Unde v-ați născut ?

A: În **Mahala**.

Q: Așa se numea satul ?

A: Da.

Q: Dar aici în **Boian** când ați venit să locuiți ?

A: După 11 ani.

Q: Deci aveți 11 ani atunci ?

A: Am avut 11 ani când am venit.

Q: Noi ceva timp în urmă am fost la matale și ne-ai spus ce ai văzut în anul **1941** ce s-a întâmplat cu evreii aici în sat. Și noi am venit ca să povestești mata, să îți amintești încă odată și să ne povestești.

A: Eu am mai și uitat.

Q: Dar aici în Boian, mata îți amintești dacă erau evrei până la război sau nu ?

A: Erau. Erau mulți la noi în sat.

Q: Și îi știai pe cineva cum îl cheamă sau pe nume de familia ?

A: Apoi acesta ce a trăit la noi.

Q: Cum îl chema ?

A: **Ghenigher**, dar numele nu știu.

Q: Ghenigher ?

A: Da, cu femeie și cu o copilă a trăit aici.

Q: Dar pe soție și pe copilă cum o chema ?

A: Copila, ehe, știam, dar am uitat, **Franți**, dar femeia am uitat, nu mai țin minte.

Q: Cum o chema, Franți ?

A: Franți.

Q: Și mai ții minte și pe alții ?

A: Erau mulți așa. Erau mulți evrei la noi, aveau prăvălii la noi în sat, fiecare avea prăvălie, multe prăvălii erau, și încă mai sunt niște case de acelea prin centru.

Q: Și când s-a început războiul mata ai văzut ce s-a întâmplat cu evreii aici în sat ?

A: Apoi atunci știu că s-a început ori ce a fost atunci, dar a fost gălăgia ceea noaptea. După evrei se luau să-i ucidă și aici de la noi de aici, mătușa asta s-a dus la poartă, după poartă, dar în drum cineva zice: „dă-i”. Să fărâme fereastra, dar mătușa de acolo a strigat: „nu, aici nu e casă evreiască, fugiți de aici”. Și s-au dus. Era gălăgie mare și aștia evrei, era la noi un grajd mare, mare, că unchiașul acesta, mătușa erau bogați dacă au venit din America. Era un grajd mare acolo, s-au suit în pod acolo toți trei și au stat nu țin minte câte zile, le da mâncare acolo și au șezut acolo. Acum când s-a dus el, i-a spus poate mătușii, dar eu eram o copilă, nu a venit să-mi spuie mie. Când mătușa vine și îmi spună: „el s-a dus”. „Unde”, zic, „s-a dus ?” „S-a dus să se predea”. Dar femeia și copila nu știu când s-au dus tot. Că de bună seamă au mers mai degrabă, că el a mers acolo unde se preda și s-a rugat, „vă rog, lăsați-mă să îmi caut copilul și femeia și pe urmă puteți să trageți”. Și i-au dat voie. El umbla pe morminte acolo și deodată vine unul, el a ost pe timpul românilor la noi aici șef în sat, Enășescu, strigă de sus: „Ghenigher, ce faci acolo, ieși afară”, că erau cunoscuți tare, el trăia aici la noi, mai încolo o fermă mare și el acolo lucra, Ghenigher, la ferma aceea, el acolo trăia. Și erau cunoscuți tare.

A ieșit Ghenigher. „Ce faci acolo ?” „Caut femeia și copilul”. „Ieși afară.” Și dacă a ieșit, mai mult nu a împușcat.

Q: Dar mata de unde știi de istoria asta ?

A: Nu, mai mult nu a dat voie să împuște.

Q: Dar de unde știi, ai văzut singură, erai acolo de față ?

A: Nu mai eram.

Q: Dar de unde știi ?

A: Apoi când a venit el, doar a fost acasă înapoi. El a venit înapoi. Trebuie să îi fi spus mătușii, să-i fi povestit cum și ce, doar mie copil nu mi-a povestit. Dar mătușa ne-a spus, iaca Ghenigher a venit înapoi, mai mult nu-i împușcă și a venit înapoi. Că ai lui au rămas aici: vacă, găini multe, în casă ce era, avea multe lucruri. El vaca a vândut și aceiași evreii nu aveau casă. Le-au fărâmat tot, acum pe unde au umblat.

Q: Cine a fărâmat ?

A: Lume. Într-o casă, casa aceea este, i-au strâns pe toți și asta femeie ce era aici tăia găini, că avea ea multe găini, știu că afară era un cuptoraș așa, în grădină, nu era plită, nu era nimic, punea pe foc ce putea, făcea câte o oală mare de borș, că acolo erau mulți evreii rămași și în toată ziua le ducea mâncare. Pâine nu știu de unde lua, că atunci nu era pâine cum acum cumperi pâine, nu știu de unde, că mătușa le da, ce făcea asta, nu știu.

Q: Hai să o luăm de la început ca eu să înțeleg mai bine tot ce ai povestit mata. Ai spus că era o gălăgie într-o noapte. Ce fel de gălăgie ?

A: Îi căuta pe evrei.

Q: Cine îi căuta pe evrei ?

A: Lumea din sat.

Q: Lumea din sat ?

A: Eu știu cine ....

Q: Deci civili erau, nu militari ?

A: Nu militari, nu.

Q: Și mulți deăștia din sat umblau și îi căutau pe evrei ?

A: Da, ei îi căutau. Știi că este și lume și rea și bună. Dacă au auzit că este ceva rău, au zis hai.

Q: Darăștia când îi căutau din sat, de acum la voi în sat venise armata română, nemțească, venise sau nu venise ?

A: Română a venit.

Q: De acum venise ?

A: Da, și au trecut prin **Cernăuți** și au spus asta să vină, acum cine a spus, că de la etaj au turnat pe soldat fierbinte și pentru asta s-a făcut gălăgie. Cică nu numai la noi. Mai pe unde i-au găsit ei pe evrei, și dacă a venit Enășescu, gata, a oprit.

Q: Și a spus că turna apă fierbinte evreii turnau apă fierbinte ?

A: Da, de la etaj.

Q: Peste armată ?

A: Peste armată. Trecea armata ....

Q: Asta mata ai auzit că lumea vorbea despre asta ?

A: Am auzit.

Q: Și ăștia din sat, mata știi cine s-a pornit să îi caute pe evrei, îi știau pe nume, pe familie ?

A: E, de unde îi știam ? Dacă aici în drum au fost vreo 3 oameni, eu știu cine-s aceia ? Oameni din sat. Căutau jidani, așa spuneam noi atunci.

Q: Dar mata ai văzut cum ei căutau prin sat ?

A: Dar de unde am văzut, că copilă nu m-am dus nicăieri.

Q: Data trecută ai spus că ai văzut cum îi scoteau din case și îi strângeau. Ai văzut de asta ?

A: Data trecută .... am fost eu odată acolo lângă groapă. Și când am venit acasă așa mă plângeam ce m-am dus, ce am căutat eu acolo, la ce m-am dus eu acolo.

Q: Ai fost lângă groapă ?

A: Lângă groapă acolo m-am apropiat, și m-am uitat și iute am fugit acasă, mai mult nu am mai stat.

Q: Ce ai văzut acolo ?

A: Am văzut cum au împușcat pe unul și a chicat jos, de aceea am fugit acasă.

Q: Mata chiar ai văzut în momentul când îl împușca ?

A: Da.

Q: Dar pe cine l-au împușcat ?

A: Dar eu știu pe cine ?

Q: Dar era evreu sau nu era evreu ?

A: Evreu, de bună seamă.

Q: Mata l-ai cunoscut că era evreu ?

A: Eu știu ce am cunoscut eu atunci, îți spun că eram o copilă tânără, de unde pot să știu eu tot ce a fost ?

Q: Dar acela care a căzut în groapă era bărbat sau femeie ?

A: Bărbat îmi pare că, bărbat așa ceva.

Q: Dar era tânăr sau bătrân ?

A: Nu știu. Nu știu, că el cum mergea, înainte încolo și aceia pac.

Q: Dar mata cât de departe erai când au văzut cum l-au împușcat pe dânsul ?

A: Poate 10 metri, poate.

Q: De la 10 metri distanță. Mata erai de la 10 metri de groapă sau de dânsii ?

A: Da. De groapă, de groapă, acolo, unde era groapa aceea.

Q: Dar mata ai putut să vezi ce se vedea în groapă sau nu ?

A: Nu știu, nu țin minte.

Q: Ai văzut oameni morți pe acolo ?

A: D'apoi cum ? Erau acolo, au omorât 85 de persoane.

Q: Eu vreau să știu ceea ce ai văzut mata, nu ceea ce știi.

A: Mai multe am văzut.

Q: Dar ai văzut oameni morți pe acolo ?

A: Am văzut cum chicau jos.

Q: Ei erau în groapă sau pe pământ ?

A: În groapa aceea, în groapă.

Q: Deci mata i-ai văzut în groapă chiar ?

A: Da.

Q: Dar acolo erau numai bărbați sau și femei și copii ?

A: Și femei, doar îți spun că acesta bărbat care a fost la noi s-a rugat să lese să caute femeia și copilul și apoi să tragă. Și dacă a venit Enășescu, gata, a oprit. Încă a oprit pe toți, erau vreo câțiva într-o casă acolo și încă au pus muzica și au jucat hora mare, a noastră cu evreii. Acolo lângă primărie.

Q: Dar cine a împușcat în bărbatul acesta care a căzut în groapă ?

A: Soldați îmi pare că erau aceia.

Q: Îți pare matale că erau soldați ?

A: Soldați.

Q: Dar ai cunoscut din ce armată soldați ?

A: Dar ce, eu am căutat ?

Q: Dar nu auzeai în ce limbă vorbeau soldații aceia ?

A: Nu știu ce vorbeau, nu țin minte eu de atunci, nu țin minte nimic, că așa ceva, doar e tare mult de atunci.

Q: Dar erau mulți acolo ?

A: Nu, erau doi soldați numai, unul pe o parte și unul pe o alta, și ei mergeau așa pe o cărare în groapă.

Q: Deci pe cărare veneau spre groapă ?

A: Da, că aceea de sus, spre groapă era așa o cărare, și un soldat aici și unul aici.

Q: Dar mai era lume care să se uite ?

A: Era lume, cum nu era, lume tot foia, care ....

Q: Dar evreii ăștia de unde veneau pe cărare ?

A: Păi îi prindea, îi găsea, eu știu... îi prindea și îi aducea.

Q: Îi aducea câte unul așa sau îi aducea grupă mai mare ?

A: Da. Îi aducea.

Q: Dar mata ai văzut, mai erau acolo alții aduși ca să-i împuște sau numai acesta unul era acolo ?

A: Apoi erau gata împușcați de acum, atunci numai acela unul am văzut.

Q: Dar mai erau alții la rând ?

A: Nu am văzut, că am fugit acasă. Nu am vrut să stau mai mult, nu am vrut să stau mai mult, văleu, cine m-a adus pe mine aici.

Q: Dar asta a fost în aceeași zi când Ghelinger s-a dus la groapă sau în altă zi ?

A: În aceeași zi, în aceeași zi. Noaptea aceea, de acum ziua era.

Q: Deci prima, prima s-a început totul noaptea la voi în sat ?

A: Noaptea, noaptea, noaptea s-a început gălăgia.

Q: Și ce fel de gălăgie auzai mata ?

A: Alergau oamenii de ăștia, poate o țără și beți, poate, am auzit că pe evrei vor să îi prindă, ei .... știi că sunt oameni care răi, le place să alerge, să prindă, d'apoi cum... și alergau prin sat, pe la case, fărâmau uși, ferestre, intrau în casă. Ei înapoi nici nu au avut ce căuta, tot au luat. Din casele lor au luat ăștia, bandiții ce alergau, ăștia un fel de bandiți erau, nu oameni cumsecade.

Q: Deci au furat toate lucrurile din casă ?

A: Da, au luat. Doar îți spun că înapoi nu au avut ce merge acasă. Asta femeie ce a trăit la noi s-a întors înapoi și făcea mâncare și le ducea mâncare acolo.

Q: Dar în noaptea aceea când a fost gălăgie în sat, apoi Ghelinger s-a ascuns la voi sau cum ?

A: Ce a făcut ?

Q: Cum de Ghelinger era la voi în casă ?

A: Ei au trăit la noi.

Q: Ei închiriau casa, da ?

A: Ei au trăit aici.

Q: Cu chirie la voi, da ?

A: Da.

Q: Deci ei trăiau acolo la voi și de atât au venit ăștia ?

A: Da.

Q: Am înțeles.

A: La noi aici tare mulți evrei au trăit. Pe rând, și prin război și pe timpuri, tare mulți. Mătușa asta primea în casă, casa mare.

Q: Și după asta ei s-au ascuns în pod ? Iacă, după noaptea aceea i-au ținut ascunși ?

A: Noaptea aceea ei au stat în pod.

Q: Din noaptea aceea ei s-au ascuns în pod ?

A: Da. Au stat în pod și au stat câteva zile, nu țin minte cât și pe urmă el a spus, mătușa a venit și mi-a spus, zice: „Ghenigher s-a dus.” „Unde s-a dus ?” „S-a dus să se predea”. „D’apoi unde e femeia ?” „Franți ? Nu știu”. Și apoi el s-a întors înapoi acasă, cu femeia cu copila și a trăit încă câteva zile aici, nu știu cât, mult, mult, făcea mâncare și le ducea celora de mâncare, și a vândut vaca și a tăiat găinile ce a avut. A avut în casă oleacă de mobilă, a căutat și a vândut cuiva, a făcut oleacă de bani.

Q: Mata ai spus că toți evreii care au rămas în viață au fost strânși într-o casă, așa ?

A: Da.

Q: A cui era casa aceea ?

A: Tot era evreiască, era a unui evreu, el era doctor, Lindembaum.

Q: Lindembaum ?

A: Aceea era casa lui, este și acum.

Q: Dar mata ai văzut cum pe dânșii îi strângeau și îi duceau la casa aceea ?

A: Nu, ce eu m-am dus să văd ? Nu m-am dus.

Q: Dar de unde știi că îi țineau acolo ?

A: Păi dacă asta femeie făcea mâncare și le ducea, ne-a spus, iaca, acolo și acolo șed, dar câți evrei nu știu, erau mulți, dacă făcea ea o oală mare de mâncare ....

Q: Deci asta soția lui Ghelingher ducea mâncare, da ?

A: Da. Le ducea mâncare lor.

Q: Dar mata nu ai văzut, nu ai fost niciodată la casa aceea ?

A: Nu. Nu m-am dus. Ce să caut ?

Q: Și cam cât timp i-au ținut acolo închiși ?

A: Eu știu cât, o săptămână, nu știu cât.

Q: Asta pe dânșii i-au ținut închiși, pe ăștia care au rămas în viață, da ?

A: Da, da, da.

Q: Pe care nu au dovedit și s-au scăpat de împușcat ?

A: Și s-au scăpat. Pe urmă i-au luat și i-au dus la **Bug, în Ucraina**. Unde-i Bugul acela nu știu.

Q: Dar ai văzut când i-au dus pe dâșii ?

A: Apoi el a spus că „pe noi ne duce la Bug”.

Q: Asta a vostru ?

A: Da. Și nu s-a întors nimeni, numai el s-a întors înapoi.

Q: Ghenigher s-a întors înapoi ?

A: Da, cu femeia și cu copilul.

Q: După război s-a întors ?

A: Da. El de la Bug cum a scăpat nu știu, poate cumva cu cineva s-a ajuns, că trebuie să fi avut oleacă de bani ceva și le-a dat acei ce păzea acolo, le-a dat ceva și a venit.

Q: Mata chiar i-ai văzut pe dâșii după război ?

A: D’apoi cum, eram în grădină, vine: „ați scăpat ?” „Da, am scăpat, am venit.”

Q: Dar nu v-au povestit ?

A: Nu, nici nu am întrebat, dar poate dacă eram o femeie mai în vârstă, dar sunt femei care întreabă, dar eu nu sunt de aceea care să știu tot. Și au stat mai câte zile, a stat el vreo câteva zile, a mai făcut rând cu ceea ce a avut în casă, a mai vândut, a mai nu știu ce, și a ieșit, s-a dus, unde, mai mult nu s-a mai răspuns. Încă spuneam, grăiam cu mătușa asta: „oare unde e Ghenigher, oare unde sunt ei ?” „Nu se răspund de loc.”

Q: Dar în afară de ei a mai rămas cineva în viață după război din evreii din Boian ?

A: Apoi au rămas aceia pe care i-au închis acolo și i-au dus la Bug, dar înapoi nu s-au întors.

Q: Mai mult numai ei au venit, alții nu ?

A: Numai ei au venit, da.

Q: Dar în afară de evrei atunci mai omorau și pe alții ?

A: Nu, nu a fost nimic. Dacă s-au întors înapoi românii, gata a venit șeful, șeful de sat, gata, s-a oprit tot.

Q: Dar **Enășescu** acesta, mata ai spus că el era șef, dar ce fel de șef era el ?

A: De miliție.

Q: Aha, era șef de jandarmerie.

A: De Boian, șef de miliție. Trebuia în sat să fie milițieni din ăștia.

Q: Și mata spui că s-au oprit împușcăturile când Enășescu, șeful acesta de poliție, a dat ordin ?

A: Da, el a dat ordin, gata, mai mult nu au omorât.

Q: Dar mata nu știi dacă pe comuniști de la voi din sat atunci nu au omorât ?

A: Nu, atunci nu.

Q: Pe nimeni ?

A: Nu a fost. Comuniștii mare putere aveau ei și nu se apropia nimeni de dânșii.

Q: Dar când au venit românii și nemții, atunci.

A: Apoi eu știu ce au făcut ei ? Nu știu.

Q: Dar mata nu ai auzit, înainte de război, la voi în sat, erau cuziști sau legionari sau Garda de Fier ?

A: Nu știu, ceva poate am auzit, dar știam eu ce e aceea ?

A: Eu eram copilă tânără, nu mă ocupam cu aceea. Eram în clasa a VI-a.

Q: Dar nu știi dacă după război, din sătenii ăștia care căutau să prindă pe evrei au fost trași la răspundere pe cineva, i-au judecat ?

A: Nu cred, nu am auzit de asta, așa au rămas.

Q: Eu cred că noi o să ne oprim aici.

Q: Eu mai am o întrebare: mata ai spus că au jefuit tot din casele la evrei. Mata ai văzut când se întâmpla asta ?

A: Ei am văzut .... de unde am văzut ? Grăia lumea: „uitați ce au făcut proștii aceia noaptea prin sat”. Dar cine ?

Q: Dar nu ai văzut când duceau mobilă sau când duceau lucruri, nu ai văzut nimic ?

A: Nu, m-am dus undeva noaptea ?

Q: Dar ei numai noaptea furau, ziua nu furau ?

A: Noaptea au făcut poreacă prin sat, da.

Q: Ziua deloc nu se umblau ?

A: Ziua știut că poate prindeau câte unul și îi ducea la ....

Q: Dar nu ai văzut nimic mata ?

A: Nu. Nu, nu. Unde noaptea ....

Q: Vă mulțumim.